

Jakup Krasniqi

ADEM DEMAÇI, KY UDHËHEQËS SHPIRTËROR I LËVIZJES SË FSHEHTË PËR ÇLIRIM E BASHKIM KOMBËTAR

1. Hyrje

Në fillim të këtij viti (2016), Adem Demaçi, ndonëse në kushte të rënda shëndetësore të shkaktuara nga vitet e gjata të burgut, mbushi 80 vjet, sipas regjistrimit zyrtar (26 shkurt 1936). Në këto 80 vjet e ca (pasi ai duhet të ketë lindur në gusht/shtator 1935), sipas nënës Nazife, i nënës që ia dha lejen, porosinë dhe besimin që të ishte kurdoherë me popullin, duke qenë se populli është i pavdekshëm, ndërsa nënat janë të vdekshme, por të pavdekshme në kujtesë dhe merita, për të cilën gjë do të flasim më vonë.

Adem Demaçi pati një jetë më shumë vështirësi. 28 vjet i kaloi në burgjet e Jugosllavisë së Titos-Rankoviçit. Gjatë gjithë jetës, Adem Demaçi as edhe një herë nuk u ligështua e as u zmbraps nga vizioni, nga ideali nga politika kombëtare e çlirimit dhe e bashkimit me Nënë Shqipëri. Adem Demaçi vizionit të tij ia kushtoi me përkushtim e vendosmëri tërë jetën e tij politike. Baca Adem me vetëdije të lartë njerëzore, politike, intelektuale e kombëtare e ndoqi atë rrugë për më se 60 vjet.

Gjatë gjithë këtyre viteve, të jetës së tij politike, Baca ynë ishte ideatori dhe udhërrëfyesi i armatës së

atdhetarëve, një pjesë e të cilëve e patën fatin si ai, por jo sa ai, ta kalonin një pjesë të jetës së tyre nëpër burgjet e ndryshme të Jugosllavisë/Serbisë. Ka raste që Adem Demaçin e krahasojnë më këtë apo atë personalitet, por personaliteti i Adem Demaçit është i tillë, sa që nuk ka nevojë e as që mund të krahasohet me ndonjë personalitet tjetër të cilitdo vend a popull. Ai mund të krahasohet vetëm me të virtytshmin ADEM DEMAÇIN - NJERI!

Pas këtyre fjalëve, që thashë më sipër për Adem Demaçin, dikush edhe mund të shtrojë pyetje me vend: Pse populli ynë, pas gjithë kësaj dashurie e sakrifice për komb e atdhe që tregoi, nuk e gjeti mundësinë për t'ia besuar Adem Demaçit drejtimin e kombit, apo nuk iu ofrua nga politika as pozita ceremoniale e të parit të shtetit?

Nuk është lehtë që në këtë pyetje të jepet përgjigjja e duhur, edhe atëherë kur mund të jepet një përgjigje e argumentuar. Për t'i ikur subjektivizmit personal apo të kohës, ndoshta shpjegimin më të mirë e gjejmë te Etien Boetje, te francezi i shekullit XVI, i cili në ligjëratën e tij për nënshtrimin e vullnetshëm të njeriut, për situata të ngjashme, thotë: “Është prirje natyrale e pjesës më të paditur të popullit (ndonëse jo vetëm të kësaj kategorie, - nënvizimi im J.K.), e cila zakonisht është më e shumtë në numër në qytete. Ajo është gjithë dyshim ndaj atij që ia do të mirën, ndërkohë që është syleshe dhe e përkushtuar ndaj atij që e mashtron”. (Etienne de La Boetie, Ligjërime mbi robërinë e vullnetshme, Tiranë, 2012, faqe 46-47). Edhe këto vitet e lirisë e të pavarësisë sonë e konfirmojnë atë që Boetje e thoshte për kohën e tij, se janë mashtruesit ata që e rrëmbejnë “vullnetin” e qytetarëve me hir apo pa hir për të qeverisur. Vetë nënshtrimi, vetë mashtrimi e vetë robë-

rimi i vullnetshëm i njerëzve ua jep mashtruesve këtë mundësi, mundësinë për t'u sunduar me lehtësi nga tiranë a despotë.

Baca Adem jetoj në një kohë kur lëvdatat false e të pamerituara, gënjeshttrat dhe mashtrimet kishin vlerë më shumë se të gjitha virtytet dhe të vërtetat e kohës marrë se bashku. Nëse e analizojmë me vëmendje citimin e mësipërm, të gjysmës së shekullit XVI, po na del se e vërteta, veç aksiomave të aritmetikës, nuk e paska pasur vlerën e saj reale në shoqëri as dje dhe duket se nuk e ka as sot. I gjithë angazhimi politik, e gjithë filozofia e jetës demaçiane ishte për njeriun e lirë, i cili për të qenë i lirë i duhej treguar rruga sesi t'i përmbyste të gjitha marrëdhëniet robëruese dhe vargonjtë më të cilët njeriu ishte dhe, fatkeqësisht, është i lidhur, i poshtëruar, i skllavëruar, fatkeq, i përbuzur nga sundimtarët e gjithëpushtetshëm.

2. Integritet i shfaqur që në bankat e shkollës fillore

Personalitete të tilla, me vizion e integritet, me dinjitet e ndershmëri politike e kombëtare, i tillë siç ishte dhe është Adem Demaçi, edhe bota i ka shumë të rrallë. Një jetë të tillë, politike e patriotike, Adem Demaçi e bëri dhe e nisi që nga bankat e shkollës fillore (1942), kur mësueses ia bëri pyetjen: "Mësuese, përse shqiponja në flamurin tonë është e rrethuar me sëpata?" Kush mund të thotë sot se kjo pyetje nuk ishte politike? Pra, Adem Demaçi, që në vitin e parë të shkollës fillore (6/7-vjeçar), kërkonte çlirimin e shqiponjës nga sëpatat e Liktorit, ndërsa mësuesja me lot në sy i premtojte: "Edhe pak kohë shqiponja jonë ka për t'i luajtur krahët e vet të fuqishëm dhe ka për t'i bërë copë e grimë sëpatat e zeza fashiste." Po çlirimi i shqiponjës, nuk

do të vinte vetë. U desh gjaku e jeta e 28.000 shqiptarëve - dëshmorë të Shqipërisë dhe të dhjetëra mijëra të Kosovës, që të çlirohej shqiponja që aq shumë e donte Adem Demaçi - fëmijë. Ky ishte paralajmërimi i parë se Adem Demaçi kishte një dashuri të veçantë për kombin dhe atdheun, për çlirimin dhe bashkimin kombëtar. Ishte paralajmërim se Ai do të kishte një rrugë të veçantë, nëpër të cilën do të ecte me dashuri, guxim e vendosmëri, me përkushtim e integritet të rrallë njerëzor për t'u bërë bashkë me Nënë Shqipëri. Po! Këtë dashuri ia kishte dhënë që në fëmijëri, bile dhe ia kishte lënë amanet, Nënë Nazife.

Në përvjetorin e 80 të Adem Demaçit, një lavdi e përulje të veçantë duhet ta bëjmë për Nënë Nazife, për jetën e saj të dinjitetshme, për sjelljen në jetë të Bacës Adem, për edukimin e të birit me dashurinë e madhe për kombin e Nënë Shqipëri!

Vitet kalonin njëri pas tjetrit. Në vitet pas Luftës së Dytë Botërore (1946), Adem Demaçi si nxënës i Gjimnazit real të Prishtinës do ta pyeste arsimtaren e gjuhës serbe: "Pse edhe nxënësit serbë nuk mësojnë shqip, sikurse shqiptarët që mësojnë serbisht?" Edhe kjo mësuese e gjuhës serbe ishte "shqetësuar" dhe ishte përlotur, ndonëse nuk e kishte shqetësimin e asaj të parës, por pse Demaçi kishte marrë guximin që t'ia bënte një pyetje të tillë, që po e krahasonte gjuhen e popullit "hyjnor" serb - serbishten me gjuhën shqipe të shqiptarëve të "egër", siç na quanin akademikët serbë dhe politika zyrtare serbe e kohës. Mësuesja e serbishtes ishte mbushur plot vrer pse i ishte bërë asaj ajo pyetje "provokuese" nga shqiptari i "vogël", për të cilin guxim ajo do ta njoftonte drejtorin e gjimnazit, me shpresë se do ta largonin nga shkolla gjimnazistin "kryengritës" - Adem Demaçin! Nga

përrjashtimi e shpëtoi mosha e re e nxënësit atdhetar, që kishte inteligjencë të veçantë. Madje edhe vetë koha e bëri të veçantë Adem Demaçin. Këto momente, në dukje të rastësishme, ishin tregues se në Kosovë ishte shfaqur një shkëndijë vezulluese, e cila do t'ua ndriçonte rrugën gjeneratave të tëra atdhetarësh në gjysmën e dytë të shekullit XX, krejt deri të lufta e lavdishme çlirimtare, e udhëhequr nga Komandanti Legjendar - Adem Jashari.

Nuk ka asnjë dyshim, Adem Demaçi është kryearkitekti që përgatiti tri fazat e mëdha të rezistencës shqiptare: Lëvizjen e Fshehtë për Çlirim Kombëtar, Pranverën Shqiptare (Lëvizjen për Republikën e Kosovës) dhe Luftën e Armatosur të UÇK-së, e cila finalizoi Pavarësinë e Kosovës më 17 shkurt 2008. Prandaj Baca Adem Demaçi e meriton nderimin për se gjalli të të gjithë atyre që ia dinë vlerën veprës jetësore të tij - të çlirimit e të bashkimit të shqiptarëve me Nënë Shqipëri, siç e theksonte ai çdoherë me pietet. Një vepër kryekreje në shërbim të kombit e të atdheut! Kjo, pa dyshim, e bën atë institucion me vlera të veçanta morale, kombëtare e atdhetare.

Nga kjo që u tha më lart del se, ideja e parë e çlirimit, e Adem Demaçi si fëmijë, nisi me idenë e çlirimit të shqiponjës në flamur nga sëpatat e Liktorit, më vonë zgjerohet te barazia gjuhësore e shqipes me serbishten në Gjimnazit Real të Prishtinës, për t'u shtrirë, konsoliduar e çeltnikosur më vonë në idenë e çlirimit e të bashkimit kombëtar. Kjo ide që u bë bosht i Lëvizjes Revolucionare për Bashkimin me Shqipërinë së cilës ide askush nuk i qëndroi më fort e më konsekuent se Adem Demaçi.

Udhërrëfyesin kombëtar, siç ishte në rastin tonë Adem Demaçi, Krist Maloki e përshkruan kështu:

“Shpëtimtari i kombit duhet të ketë fantazi krijuesi si Platoni”. Po, Adem Demaçi e kishte fantazinë krijuese, ndonëse ajo u ndërpre në kohën më të artë të saj nga despotizmi sllavo/komunist i Tito-Rankoviçit dhe i argatëve të tyre në Kosovë. Adem Demaçi kishte “entuziazëm djalërie si Alkibiadi” të shprehemi edhe pak me reflektimet e Krist Malokit. E saktë. Edhe këtë e kemi parë gjatë gjithë jetës së tij, plotë energji e dashuri për kombin e atdheun. Maloki vazhdonte duke e quajtur vullnetin e Bacës “vullnet vetëflijes si të Sokratit”, po, se cili shqiptar pos tij do ta pranonte detyrën e Përfaqësuesit të Përgjithshëm të UÇK-së, aty ku armiku e kishte çerdhen e tij komanduese, në Prishtinë. “Por kësi shpëtimtarësh”, vazhdon Maloku, “të kombit nuk mbijnë aq lehtë në Shqipëri e as tjetërkund, sepse Zoti i dërgon ... vetëm si një kurorëzim të një pune të gjatë kombëtare, plot orvatje e mundime, si një lulëzim të shkëlqyeshëm mbi gjethe, gjemba e ferra të një kopshti të kulturuar kombëtar.” Po, kush bëri punë më të gjatë e më konsekuente se Adem Demaçi, në rrethanat jetësore të tij, për komb e atdhe?

3. Përfundim

Ka diçka hyjnore në personalitetin e Adem Demaçit. Hyjnore, dashuria e thjeshtësia e tij për kombin e atdheun, që ne vdekatarët edhe nuk e pamë ose nuk deshëm ta shohim e as ta shihnin! Ne e kishim shpëtimtarin Adem Demaçi në mesin tonë, dhe ai në momente kaloi pranë nesh krejt pavërejtshëm, bile shumë pavërejtshëm, ndërsa ne, bashkëkombësit e tij, shpirtin, jetën dhe perspektivën tonë e të fëmijëve ua lamë në duar mashtrulesve e përfituesve tanimë të konfirmuar. Ky ishte mëkati i madh i

yni dhe i kohës sonë. Le të shpresojmë, se brezat e ardhshëm do ta njohin e kuptojnë në thellësi e gjerësi veprën jetësore të Adem Demaçit, të korifeut ballor të Lëvizjes së Fshehtë Kombëtare për Çlirimin e Bashkimit e Tokave të Pushtuara me Nënë Shqipëri!

Dhe fare në fund, të urtët si Adem Demaçi i orientojnë popujt në rrugën e lirisë, ndërsa i sundojnë mashtruesit me frikën që përhapin ata, duke qenë të ndihmuar nga vetënjshtrimi i vullnetshëm i shumicës qytetare!

